

Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie

Metodyka ujawniania i zwalczania przestępstw na szkodę interesów finansowych UE

**Raport z przebiegu warsztatów szkoleniowych
dotyczących zwalczania cyberprzestępczości oraz przestępczości gospodarczej
na szkodę interesów finansowych UE**

Zakopane, 16 – 20 września 2019 r.
Kraków, 30 września – 4 października 2019 r.

This communication reflects the view only of the author, and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of information contained therein.

The project „Methodology of detecting and fighting crimes detrimental to the financial interests of the European Union”
was funded by the European Union’s HERCULE III programme

Wstęp

Zorganizowane grupy przestępcze coraz częściej korzystają z handlu krajowego i międzynarodowego w celu popełniania przestępstw polegających na oszustwach związanych z podatkiem VAT oraz podatkiem akcyzowym, popełnianych na szkodę budżetu państwa oraz UE. Jednocześnie taka działalność służy inwestowaniu i legalizacji zysków pochodzących z przestępstwa oraz zwiększeniu dochodów wykorzystywanych do popełnienia kolejnych przestępstw. Narzędziem do prowadzenia rachunków, w tym fałszywych, do sporządzania fałszywej dokumentacji, prowadzenia rejestrów obrotów i wszelkiej innej dokumentacji związanej z działalnością przestępczą ze szkodą dla instytucji UE są komputery oraz Internet. Zwalczanie przestępczości gospodarczej na szkodę interesów finansowych UE jest ściśle związane ze zwalczaniem cyberprzestępczości, poznanie obydwu zagadnień jest bardzo istotne dla ochrony interesów finansowych Unii Europejskiej.

Dlatego Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie wystąpiła z inicjatywą zorganizowaniu warsztatów szkoleniowych poświęconych tej tematyce. W grudniu 2018 r. została podpisana umowa grantowa na realizację projektu pt. **„Metodyka ujawniania i zwalczania przestępstw na szkodę interesów finansowych UE” w ramach programu Herkules III.**

Głównym celem projektu była poprawa i rozwój międzynarodowej i międzyinstytucjonalnej współpracy w zakresie zapobiegania i ścigania sprawców przestępstw na szkodę interesów finansowych UE, poprzez wymianę wiedzy i doświadczeń oraz inicjowanie bezpośrednich kontaktów między przedstawicielami członków UE i krajów trzecich. W ramach projektu przeprowadzone zostały dwa 5-dniowe warsztaty szkoleniowe dla specjalistów zajmujących się zwalczaniem cyberprzestępczości i przestępczości gospodarczej z Polski, Bułgarii, Estonii i Ukrainy.

Grupa uczestników składała się z przedstawicieli instytucji zajmujących się problematyką zwalczania przestępczości na szkodę interesów finansowych UE. Byli to przedstawiciele Generalnej Dyrekcji Policji Narodowej w Bułgarii, Dyrekcji Stołecznej Spraw Wewnętrznych w Sofii, Narodowej Policji Ukrainy, Zarządu Policji i Straży Granicznej w Estonii, Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji, Biura dw. Cyberprzestępczością Komendy Głównej Policji, Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Wydziałów dw. z Cyberprzestępczością oraz Wydziałów dw. z Przestępczością Gospodarczą Komend Wojewódzkich Policji w Lublinie, Rzeszowie, Kielcach, Radomiu, Opolu, Białymstoku, Katowicach i Olsztynie, Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej, Lubelskiego Urzędu Celno-Skarbowego w Białej Podlaskiej oraz Prokuratury Krajowej, Prokuratury Regionalnej i Rejonowej w Lublinie oraz Prokuratury Rejonowej w Lubartowie. W dwóch warsztatach szkoleniowych udział wzięło łącznie 100 osób.

Podczas pierwszych warsztatów uczestnicy omówili prawne i techniczne aspekty cyberprzestępczości w Polsce, na Ukrainie, w Bułgarii oraz Estonii. Na przykładach przeprowadzonych spraw poruszono zagadnienia dotyczące ujawniania i zwalczania cyberprzestępczości oraz współpracy międzynarodowej w tym zakresie.

Drugie warsztaty zostały podzielone na trzy panele szkoleniowe: ujawnianie i zabezpieczanie mienia będącego w dyspozycji grup przestępczych na terenie UE, metody i narzędzia ujawniania i zwalczania przestępczości na szkodę interesów finansowych UE na przykładzie karuzeli VAT oraz metody i narzędzia ujawniania i zwalczania stosowane w walce z przestępczością akcyzową na szkodę interesów finansowych UE. Warsztaty rozpoczynały się od informacji na temat celów programu Herkules III, założeń i oczekiwanych rezultatów projektu.

Poza wymiłą wiedzy i doświadczeń, bardzo ważnym elementem przedsięwzięcia było nawiązanie bezpośrednich kontaktów pomiędzy przedstawicielami różnych instytucji

z różnych państw, co ułatwi współpracę w zakresie zwalczania przestępczości na szkodę interesów finansowych UE.

Na zakończenie uczestnicy wypełnili ankiety ewaluacyjne, w których dokonali oceny warsztatów szkoleniowych. Przedsięwzięcie zostało ocenione bardzo pozytywnie. 80 % uczestników oceniło szkolenie jako bardzo dobre, zaś 20 % jako dobre, 100 % poleciłoby szkolenie innym kolegom. 90 % badanych wskazało, że szkolenie odpowiadało ich potrzebom zawodowym oraz, że zwiększyli swoją wiedzę na temat zagrożeń, na jakie narażone są interesy finansowe UE. Ponadto większość uczestników wskazała, że nawiązała nowe kontakty robocze oraz współpracę zarówno z przedstawicielami instytucji z Polski jak i zagranicy.

Podsumowując cel projektu został osiągnięty w 100 procentach.

Warsztaty szkoleniowe dotyczące zwalczania cyberprzestępczości

W dniach 16-20 września w Zakopanem odbyły się warsztaty szkoleniowe dotyczące zwalczania cyberprzestępczości na szkodę interesów finansowych UE.

Odpowiedzialnym za przebieg spotkania był Naczelnik Wydziału dw. z Cyberprzestępczością Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie. Przedstawiono 24 prezentacje związane zarówno z aspektem cyberprzestępczości w ujęciu teoretycznym, statystycznym, prawnym, jak też i praktycznym w postaci przykładowych, zrealizowanych spraw, działań związanych z ujawnianiem i zwalczaniem cyberprzestępczości na szkodę Unii Europejskiej.

Na wstępie przedstawiciel **Biura dw. z Cyberprzestępczością** Komendy Głównej Policji omówił strukturę i zadania Biura oraz Wydziałów dw. z Cyberprzestępczością w komendach wojewódzkich policji, jak również specyfikę cyberprzestępczości w Polsce. Przedstawił wyzwania jakie stoją przed Policją: darknet, szyfrowanie, kryptowaluty, odmiejscowienie oraz chmury. Omówił dokonane oraz postulowane zmiany w ustawodawstwie dotyczącym cyberprzestępczości. Na podstawie spraw zrealizowanych przez Biuro dw. z Cyberprzestępczością wskazał modus operandi sprawców cyberprzestępstw, „drogę” dojścia do uzyskania informacji, jak również napotkane problemy i sposoby ich rozwiązania.

Następnie swoje doświadczenia przedstawili goście zagraniczni. Przedstawiciel **Generalnej Dyrekcji Narodowej Policji Bułgarskiej** przedstawił strukturę Policji oraz zadania w zakresie zwalczania cyberprzestępczości w Bułgarii, jak również omówił najczęściej występujące przykłady cyberprzestępstw. Funkcjonariusze **Departamentu dw. z Cyberprzestępczością Narodowej Policji Ukrainy** przedstawili swoje doświadczenia w zakresie zwalczania cyberprzestępczości związanej z oszustwami finansowymi, przykłady cyberataków na instytucje finansowe i bankowe w UE i na Ukrainie oraz przebieg sprawy „Cobalt Strike”, dotyczącej działalności grupy hackerskiej, która uderzała w banki

lokalizowane na terenie Wspólnoty Niepodległych Państw oraz Europy Wschodniej. Przedstawiciel **Zarządu Policji i Straży Granicznej w Estonii** omówił strukturę oraz statystyki dot. cyberprzestępczości w Estonii. Przedstawił zmiany jakie zaszły na przestrzeni lat w zakresie prowadzonych postępowań przygotowawczych dotyczących cyberprzestępczości, w kierunku postępowań opartych na informacjach operacyjnych, kładących nacisk na dowody cyfrowe oraz ujawnienie i zabezpieczenie mienia pochodzącego z przestępstwa, opartych na współpracy międzynarodowej.

Na zakończenie pierwszego dnia przedstawiciele **Prokuratury Regionalnej w Lublinie** przedstawili następujące tematy:

- „Ingerencja w system informatyczny Export Control System, jako element warunkujący zwrot podatku VAT – studium przypadku na podstawie sprawy karnej o oszustwo” oraz

- „Systemy informatyczne funkcjonujące w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury jako wsparcie koordynacji ścigania przestępstw popełnionych na szkodę interesów finansowych UE”. Omówione zostały dwa systemy informatyczne: System Informatyczny Prokuratury – SIP 2,5 oraz Program Informacji VAT – PIV.

Drugi dzień wykładowy rozpoczął się od wystąpienia przedstawiciela **Lubelskiego Urzędu Celno-Skarbowego** w Białej Podlaskiej, który omówił zadania i rolę informatyki śledczej w służbie celno-skarbowej oraz przedstawił uproszczony schemat procesu urządzania gier na automatach komputerowych (terminalach). Następnie przedstawiciel **Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej** przedstawił informacje na temat systemu PNR (Passenger Name Record System) jako skutecznego narzędzia zwalczania przestępczości na szkodę interesów finansowych UE. Przedstawiciel NOSG omówił zasady funkcjonowania systemu, współpracę Krajowej Jednostki do spraw Informacji o Pasażerach z przewoźnikami oraz organami właściwymi RP, jak również zasady współpracy międzynarodowej w zakresie

wymiany danych PNR. Ponadto, podał praktyczne porady w zakresie sporządzania wniosku o przekazanie danych z systemu.

Kolejna prezentacja, przedstawiciela **Wydziału dw. z Cyberprzestępczością Komendy Wojewódzkiej Policji w Radomiu**, dotyczyła ataków ransomware. W prezentacji omówione zostały rodzaje oprogramowania ransomware, przebieg oraz przykłady ataków ransomware.

Następnie uczestnicy warsztatów mieli okazję poznać sposoby wykorzystywania socjotechniki przez cyberprzestępców. Temat ten omówił przedstawiciel **Wydziału dw. z Cyberprzestępczością Komendy Wojewódzkiej Policji w Opolu**.

Przedstawiciel **Wydziału dw. z Cyberprzestępczością Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie** omówił proceder prania pieniędzy pochodzących z przestępstwa na przykładzie sprawy największego nielegalnego serwisu TV w Polsce, zakończonej realizacją przeprowadzoną na początku 2018 roku przez funkcjonariuszy Wydziału dw. z Cyberprzestępczością oraz Wydziału dw. z Przestępczością Gospodarczą KWP w Lublinie i zatrzymaniem figurantów.

Drugi dzień warsztatów zakończyła prezentacja pt. „Ataki typu BEC”. To oszustwo, w którym wykorzystywane są konta poczty elektronicznej pracowników wyższego szczebla, związanych z finansami lub dokonujących przelewów.

Ostatniego dnia wykładów prezentacje przedstawili funkcjonariusze **Wydziału dw. z Cyberprzestępczością Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie**, na podstawie prowadzonych spraw, dotyczące kradzieży tożsamości, phishingu, oszustwa „SIM swap”, przestępstw „na fałszywy dotpay” oraz omówili przykłady spraw prowadzonych przez OLAF, w których sprawcy działali na szkodę interesów finansowych UE.

Warsztaty szkoleniowe dotyczące zwalczania przestępczości ekonomicznej

W dniach 30 września – 4 października 2019 r. w Krakowie odbyły się warsztaty szkoleniowe dotyczące zwalczania przestępczości ekonomicznej.

Odpowiedzialnym za przebieg spotkania była Naczelnik Wydziału do walki z Przestępczością Gospodarczą Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie. Przedstawiono 27 prezentacji związanych z ujawnianiem i zwalczaniem karuzeli finansowej VAT, przestępczości akcyzowej na szkodę interesów finansowych UE, oraz ujawnianiem i zabezpieczaniem mienia pochodzącego z tych przestępstw.

Pierwszy dzień szkoleniowy poświęcony był głównie ujawnianiu i zabezpieczaniu mienia znajdującego się w posiadaniu grup przestępczych. Przedstawiciel **Wydziału ds. Odzyskiwania Mienia Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji** omówił podstawy prawne, zasady działania oraz zadania europejskich biur ds. odzyskiwania mienia (Asset Recovery Office) oraz kanały wymiany informacji. Przedstawił informacje na temat Międzyagencyjnej Sieci odzyskiwania Mienia Camden, współpracy międzynarodowej Wydziału ds. Odzyskiwania Mienia z zagranicznymi organami ścigania i Europol, możliwościach uzyskania informacji o rachunkach bankowych z krajów UE za pośrednictwem Wydziału ds. Odzyskiwania Mienia oraz problemy związane z ustaleniami składników majątkowych zagranicą. Omówił procedurę i zasady składania za pośrednictwem Krajowego Biura ds. Odzyskiwania Mienia wniosku o ustalenie składników majątku zagranicą (pod kątem praktycznym).

Następnie przedstawiciel **Prokuratury Regionalnej w Lublinie** przedstawił temat dotyczący zabezpieczenia korzyści majątkowej osiągniętej z przestępstwa: podstawy prawne, zasady oraz sposoby zabezpieczania mienia poza granicami kraju (pomoc prawna międzynarodowa, wystąpienie bezpośrednio do państwa członkowskiego UE).

Praktyczne aspekty poszukiwanie mienia sprawców przestępstw popełnianych na szkodę UE omówił przedstawiciel **Wydziału dw. z PG KWP w Lublinie** na przykładzie sprawy prowadzonej przez lubelskich funkcjonariuszy, dotyczącej zorganizowanej grupy przestępczej, mającej na celu popełnianie przestępstw skarbowych, polegających na wprowadzaniu na obszar Wspólnoty Europejskiej z terytorium Ukrainy do Polski, papierosów bez polskich oznaczeń skarbowych akcyzy.

Pierwszego dnia szkolenia poruszono również tematy dotyczące:

- wyłudzenia środków finansowych przy realizacji projektów współfinansowanych z budżetu UE (**Wydział dw. z PG KWP w Katowicach**);
- wyłudzenia dotacji unijnych na podstawie fałszywej dokumentacji (**Wydział dw. z PG KWP w Białymstoku**).

Ponadto w celu wprowadzenia w tematykę przestępstwa karuzeli VAT, przedstawiciel **Prokuratury Regionalnej w Lublinie** omówił zbieg pomijalny i idealny przy przestępstwach związanych z wyłudzeniem podatku VAT.

Drugi dzień poświęcony był karuzeli podatkowej VAT. Wykłady rozpoczął przedstawiciel **Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie**. Omówił genezę zjawiska, metody zwalczania oraz efekty prowadzonych działań.

W dalszej części warsztatów swoimi doświadczeniami podzielili się goście zagraniczni. Metody ujawniania, wykrywania sprawców oraz narzędzia stosowane w walce z karuzelą finansową VAT omówił przedstawiciel **Departamentu dw. z Przestępczością Gospodarczą Dyrekcji Stołecznej Spraw Wewnętrznych w Sofii**, a następnie przedstawiciel **Departamentu dw. z Przestępczością Gospodarczą Narodowej Policji Ukrainy**. Doświadczenia lubelskiej Policji na podstawie prowadzonych spraw omówili przedstawiciele **Wydziału dw. z PG KWP w Lublinie**. Sprawy dotyczyła wyłudzenia VAT przy obrocie stałą oraz działalności międzynarodowej grupy przestępczej dokonującej wyłudzenia podatku VAT przy obrocie

artykułami spożywczyymi. Przedstawiciel **Lubelskiego Urzędu Celno-Skarbowego** omówił rodzaje oszustw VAT, ze szczególnym uwzględnieniem nadużyć w transakcjach wewnątrzspółnotowych z udziałem znikającego podatnika oraz oszustw karuzelowych.

Podstawowe czynności śledcze po wszczęciu postępowania przygotowawczego w sprawie karuzeli podatkowej w handlu wewnątrzspółnotowym granulatem tworzywa sztucznego omówił przedstawiciel **Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach**. Przedstawiciel **Wydziału dw. z Przystępczością Gospodarczą KWP w Katowicach** omówił temat pt. „Wykrywanie sprawców oraz narzędzia stosowane w walce z karuzelą VAT na szkodę interesów finansowych UE”. Na zakończenie drugiego dnia szkoleniowego przedstawiciel **Wydziału dw. z PG KWP w Olsztynie** przedstawił doświadczenia policji warmińsko-mazurskiej we współpracy i współdziałaniu z innymi instytucjami w ramach Warmińsko-mazurskiej Grupy Roboczej ds. przeciwdziałania nieprawidłowościom i przestępstwom na szkodę interesów finansowych UE.

Ostatni dzień szkoleniowy rozpoczął się od prezentacji przedstawiciela **Departamentu ds. Przystępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej** na temat kierunku, celów i zasad prowadzenia śledztwa finansowego. Kolejne prezentacje dotyczyły zwalczania przystępczości akcyzowej na szkodę interesów finansowych UE.

Przedstawiciele **Departamentu dw. z Przystępczością Gospodarczą Narodowej Policji Ukrainy** omówili problemy związane ze zwalczaniem przystępczości akcyzowej na Ukrainie, w szczególności związanej z obrotem wyrobami tytoniowymi. Funkcjonariusze z Ukrainy przedstawili również sposoby przemytu wyrobów tytoniowych z Ukrainy do krajów UE oraz schematy działalności grup przystępczych zajmujących się przemytem papierosów oraz nielegalną produkcją alkoholu i jego przemytem do UE. Kolejna prezentacja dotyczyła przystępczości akcyzowej w Bułgarii. Przedstawiciel **Departamentu dw. z Przystępczością**

Gospodarczą Dyrekcji Spraw Wewnętrznych w Sofii omówił podstawy prawne oraz metodykę prowadzenia śledztwa w sprawach o przestępstwa akcyzowe na szkodę UE.

Zwalczanie przestępczości akcyzowej przez **Nadbużański Oddział Straży Granicznej**, to kolejny temat prezentacji. Przedstawiciel NOSG omówił sposoby przemytu towarów, sprzęt wykorzystywany do ujawniania przemytu oraz propozycje rozwiązań usprawniających realizację zadań Straży Granicznej w zakresie zwalczania przestępczości akcyzowej.

Przedstawiciel **Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie** przedstawił praktyczne aspekty przestępczości akcyzowej - przyczyny opłacalności, najczęstsze obszary, w których przestępczość akcyzowa występuje oraz metody jej zwalczania. Przedstawiciel **Lubelskiego Urzędu Celno-Skarbowego** omówił tematykę dotyczącą ujawniania i wykrywania sprawców przestępstw popełnianych na szkodę interesów finansowych UE w zakresie przestępczości akcyzowej w obrocie towarami wrażliwymi, bez odprowadzania do budżetu należnych podatków, dokonujących wyłudzeń niezapłaconych podatków, na przykładzie kontroli podatkowej realizowanej w latach 2014/2015 w obszarze ryzyka 10.7 Oleje smarowe.

Przedstawiciel **Wydziału dw. z Przestępczością Gospodarczą KWP zs. w Radomiu** omówił mechanizm przemytu nielegalnych wyrobów akcyzowych na terenie Unii Europejskiej na przykładzie sprawy dotyczącej zorganizowanej grupy przestępczej, która zajmowała się sprowadzaniem hurtowych ilości wyrobów tytoniowych w postaci papierosów różnych marek produkcji białoruskiej na terytorium Unii Europejskiej. Przedstawiciel **Wydziału dw. z PG KWP w Rzeszowie** przedstawił analizę sprawy operacyjnej „Bolid” dotyczącej działalności grupy przestępczej zajmującej się zaniżaniem wartości celnej i akcyzy sprowadzanych na teren RP pojazdów luksusowych.

Na zakończenie przedstawiciele **Wydziału dw. z Przestępczością Gospodarczą KWP w Lublinie** omówili zwalczanie przestępczości akcyzowej na podstawie spraw prowadzonych przez lubelskich funkcjonariuszy.

The project „Methodology of detecting and fighting crimes detrimental to the financial interests of the European Union”
was funded by the European Union’s HERCULE III programme